

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/135/2018
Identifikačné číslo spisu: 5016200819
Dátum vydania rozhodnutia: 24.07.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:5016200819.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: F. R., nar. XX.XX.XXXX, bytom A. Y. XX, XXX XX A. Y., W. T., právne zastúpeného V4 Legal, s. r. o., so sídlom Tvrdého 783/4, Žilina, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, pobočka Čadca, so sídlom Štúrova 2078, Čadca, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočky Čadca č. 46572-1/2013-CA zo dňa 09. októbra 2013, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 1S/26/2017-49 z 28. júna 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a .

Účastníkom právo na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Uznesením č. k. 1S/26/2017-49 zo dňa 28.06.2018 Krajský súd v Bratislave odmietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočky Čadca č. 46572-1/2013-CA zo dňa 09.10.2013.

2. V odôvodnení uznesenia krajský súd uviedol, že predmetné rozhodnutie pobočky žalovanej nie je rozhodnutím o poistnom; je rozhodnutím o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia, pre ktoré zákon doručovanie do vlastných rúk nevyžaduje. Rozhodnutím o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia rozhoduje Sociálna poisťovňa, ústredie a jej pobočky, teda aj žalovaná o tom, či účastník konania splnil zákonné predpoklady pre vznik, resp. zánik povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti podľa § 20 zákona č. 461/2003 Z. z. v sporných prípadoch, čo bol aj žalobcov prípad. Právnou otázkou, ktorú záväzne rieši takéto rozhodnutie je teda existencia či neexistencia samotného poistného vzťahu. Naopak, rozhodnutím o poistnom je napr. rozhodnutie o predpísaní dlžného poistného podľa § 144 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. z titulu existujúceho poistenia v rozhodnom období. Predmetom rozhodnutia je výška poistného, ktoré je subjekt podľa § 128 zákona č. 461/2003 Z. z. povinný platiť a odvádzať. Zákonodarca teda tieto dve konania rozlišuje. Obdobne ustanovenie § 178 ods. 1 určuje, že do pôsobnosti pobočky patrí rozhodovať v prvom stupni o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch a v

inom bode, že do pôsobnosti pobočky patrí tiež rozhodovanie o poistnom. Pri rozhodnutiach o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia zákon nevyžaduje doručovanie do vlastných rúk. Konštatoval, že žalobcovi bolo rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Čadca riadne doručené dňa 28.11.2013, kedy ho na adrese žalobcu prevzala osoba ochotná ho prevziať a odovzdať žalobcovi. Uviedol, že žalobca napadol prvostupňové správne rozhodnutie, ktoré v zmysle § 7 písm. a/ SSP (§ 247 ods. 2 OSP do 30.06.2016) nemôže byť predmetom preskúmania súdom, teda správna žaloba nesmerovala proti rozhodnutiu správneho orgánu druhého stupňa, ktoré nadobudlo právoplatnosť po vyčerpaní všetkých riadnych opravných prostriedkov, ktoré sa preň pripúšťajú. Žaloba v správnom súdnictve má smerovať proti rozhodnutiu správneho orgánu druhého stupňa, ktoré nadobudlo právoplatnosť. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu prvého stupňa je preskúmaná v spojení s právoplatným rozhodnutím správneho orgánu druhého stupňa, a ak rozhodnutie správneho orgánu prvého stupňa obsahuje rovnaké vady ako druhostupňové rozhodnutie, je možné ho zrušiť, ale vždy len v spojení s právoplatným druhostupňovým rozhodnutím, nie samostatne. Zákonom stanovená podmienka vyčerpania riadnych opravných prostriedkov je namieste preto, aby súd nenahrádzal odvolací správny orgán. Krajský súd dospel k záveru, že žalobca v žalobe napadol prvostupňové rozhodnutie, proti ktorému bolo možné podať riadny opravný prostriedok - odvolanie, čo žalobca v danom prípade nevyužil. Vo veci žalobou napadnutého prvostupňového rozhodnutia správneho orgánu ide o rozhodnutie, ktoré samo osebe nemôže byť spôsobilým predmetom súdneho prieskumu. Nebola splnená základná podmienka konania podľa § 7 písm. a/ SSP, ktorá umožňuje preskúmať právoplatné rozhodnutia orgánov verejnej správy, ak účastník konania pred ich právoplatnosťou vyčerpal všetky riadne opravné prostriedky, ktorých použitie umožňuje osobitný predpis. Preto krajský súd žalobu podľa § 98 ods. 1 písm. g/ SSP ako neprípustnú odmietol.

3. Proti uvedenému uzneseniu podal žalobca včas kasačnú sťažnosť, v ktorej uviedol, že nesúhlasí s interpretáciou § 212 ods. 3 zákona o sociálnom poistení konajúcim správnym súdom a jeho výklad považoval za nesprávny. Napadnuté rozhodnutie žalovaného je rozhodnutím o poistnom, ktoré sa podľa § 212 ods. 3 písm. c/ zákona o sociálnom poistení doručuje účastníkom konania do vlastných rúk. Pri tomto doručovaní je vylúčená možnosť doručiť zásielku náhradnému prijímateľovi a túto zásielku môže prevziať len adresát. Písomnosť určená do vlastných rúk nemôže mať účinky riadneho doručenia, ak bola odovzdaná inej osobe, aj keby sa jej prostredníctvom dostala do rúk účastníka. Predmetné rozhodnutie žalovaného neprevzal žalobca, ale rodinný príslušník žalobcu, v dôsledku čoho došlo k porušeniu § 212 ods. 3 písm. c/ zákona o sociálnom poistení. Nesúhlasil s tvrdením, že rozhodnutie sociálnej poisťovne o poistnom je nutne striktné vykladať v tom zmysle, že ide o rozhodnutia výlučne o predpísaní dlžnej čiastky poistného. Rozhodnutie žalovaného v osobitnom správnom konaní sa osobne dotýkalo práv a oprávnených záujmov žalobcu, nakoľko účinky tohto rozhodnutia ovplyvňujú priamo právnu pozíciu žalobcu tak, že napadnuté rozhodnutie žalovaného ovplyvňuje skutočnosť, legislatíva ktorého členského štátu sa bude v prípade poistného vzťahu na žalobcu uplatňovať. Právoplatným skončením vyššie uvedeného procesu určenia uplatniteľnej legislatívy sa žalobca stáva de lége platiteľ poistného na sociálne poistenie v zmysle zákona o sociálnom poistení a žalovaný je až na základe tejto skutočnosti oprávnený uplatňovať voči žalobcovi akékoľvek a všetky právne nároky na úhradu poistného, dlžnej čiastky poistného, nedoplatkov na poistnom plnení a podôb. Rozhodnutie Sociálnej poisťovne v zmysle vyššie uvedeného postupu sa súčasne výrazne dotýka práv a oprávnených záujmov zamestnávateľa žalobcu na území Slovenskej republiky, nakoľko tomuto vzniká zákonná povinnosť registrácie v sociálnom systéme členského štátu, ktorého právne predpisy boli právoplatne určené za uplatniteľné na posudzovanú osobu, a v tomto štáte odvieť poistné plnenie za dotknutého zamestnanca, pričom vydané rozhodnutie nepochybne ovplyvňuje aj určenie percentuálnej sadzby a výpočtu konkrétnej výšky poistného plnenia, nakoľko táto sa v rámci rôznych členských štátoch môže výrazne líšiť. Postup žalovaného v predmetnej veci môže a aj má zásadný vplyv na základné práva a slobody žalobcu, ale aj ďalších dotknutých účastníkov osobitného správneho konania v otázke platenia poistného, ktorá v posudzovanom skutkovom prípade úzko súvisí s majetkovými právami žalobcu ako i s právom žalobcu na voľný pohyb a na voľbu zamestnania. Zdôraznil, že ako osoba priamo zúčastnená v procese určenia uplatniteľnej legislatívy medzi príslušnými styčnými orgánmi dvoch členských štátov nemá takmer žiadnu účinnú právnu možnosť zasiahnuť alebo ovplyvniť toto konanie, ktorého procesná stránka je priamo upravená v príslušných koordinačných nariadeniach pre oblasť sociálneho

zabezpečenia. Výsledok takéhoto postupu má však možnosť napadnúť v rámci vnútroštátneho postupu v konaní o podanom odvolaní proti riadne doručenému rozhodnutiu správneho (styčného orgánu v oblasti sociálneho zabezpečenia) na území dotknutých členských štátov v zákonom určenej lehote na podanie odvolania. Dodal, že žalovaný tým, že mu do dnešného dňa zákonne účinným spôsobom nedoručil napadnuté rozhodnutie, s ním de iure nekonal ako s účastníkom administratívneho konania v osobitnom správnom konaní.

4. Žalovaná sa vo svojom vyjadrení ku kasačnej sťažnosti v plnom rozsahu stotožnila s uznesením krajského súdu. Podľa právneho názoru žalovanej rozhodnutie o vzniku, resp. zániku poistenia sa neoznamuje doručením rozhodnutia do vlastných rúk. Poukázala na skutočnosť, že hoci zákon o sociálnom poistení neukladá povinnosť Sociálnej poisťovni rozhodnutia o vzniku, resp. zániku poistenia doručovať do vlastných rúk, Sociálna poisťovňa sa aj napriek tomu pokúšala rozhodnutia doručiť do vlastných rúk. Dodala, že v mnohých iných prípadoch sa snažila doručiť aj doručenkou pre medzinárodný styk ako to bolo v prípade druhostupňového rozhodnutia, avšak v Poľskej republike inštitút doručovania do vlastných rúk nie je zavedený, a tak iný spôsob doručovania ako zvolila ani nebol možný a ani nebude možný. Poukázala na to, že žalobca nie je opomenutý účastník konania, pretože pri vydaní rozhodnutia sa so žalobcom konalo a všetky rozhodnutia mu boli aj doručené. Žalobca v administratívnom konaní preskúmané rozhodnutie prvostupňového orgánu nenapadol odvolaním, a teda pred jeho právoplatnosťou nevyčerpal všetky riadne opravné prostriedky. Navrhla preto napadnuté uznesenie krajského súdu potvrdiť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 11 písm. g/ SSP) preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu, v súlade s § 455 SSP bez pojednávania, a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu nebola podaná dôvodne.

6. Podľa § 7 písm. a/ SSP správne súdy nepreskúmajú právoplatné rozhodnutia orgánov verejnej správy a opatrenia orgánov verejnej správy, ak účastník konania pred ich právoplatnosťou nevyčerpal všetky riadne opravné prostriedky, ktorých použitie umožňuje osobitný predpis; povinnosť vyčerpať všetky riadne opravné prostriedky sa nevzťahuje na prokurátora a zainteresovanú verejnosť, ak táto nebola na podanie riadneho opravného prostriedku oprávnená.

7. Podľa § 212 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení rozhodnutie sa účastníkovi konania oznamuje doručením rozhodnutia, ak tento zákon neustanovuje inak. Deň doručenia rozhodnutia je deň jeho oznámenia.

8. Podľa § 212 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. rozhodnutie sa účastníkovi konania oznamuje doručením rozhodnutia do vlastných rúk alebo poštou ako doporučená zásielka s doručenkou a poznámkou „do vlastných rúk“. Do vlastných rúk sa doručujú rozhodnutia a/ o nepriznaní dávky, odňatí dávky, znížení dávky alebo o zastavení výplaty dávky, b/ o uložení povinnosti vrátiť neprávom vyplatené sumy na dávke, c/ o poistnom, o príspevku na starobné dôchodkové sporenie, o uložení pokuty a penále, d/ o prerušení konania, e/ o zastavení konania.

9. Podľa § 20 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti zamestnanca uvedeného v § 4 ods. 1 vzniká odo dňa vzniku právneho vzťahu, ktorý zakladá právo na príjem uvedený v § 3 ods. 1 písm. a/ a ods. 2 a 3, a zaniká dňom zániku tohto právneho vzťahu, ak tento zákon neustanovuje inak.

10. Podľa § 128 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. poistné na nemocenské poistenie platí a) zamestnanec, b) zamestnávateľ, c) povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba, d) dobrovoľne nemocensky poistená osoba.

11. Podľa § 128 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. poistné na starobné poistenie platí a) zamestnanec, b) zamestnávateľ, c) povinne dôchodkovo poistená samostatne zárobkovo činná osoba, d) dobrovoľne dôchodkovo poistená osoba, e) štát, f) Sociálna poisťovňa.

12. Podľa § 128 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. poistné na invalidné poistenie platí, ak tento zákon neustanovuje inak, a) zamestnanec, b) zamestnávateľ, c) povinne dôchodkovo poistená samostatne zárobkovo činná osoba, d) dobrovoľne dôchodkovo poistená osoba, e) štát.

13. Podľa § 141 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. fyzická osoba a právnická osoba, ktoré sú povinné platiť poistné, sú povinné poistné odvádzať, ak tento zákon neustanovuje inak.

14. Podľa § 144 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Sociálna poisťovňa predpíše poistné fyzickej osobe alebo právnickej osobe povinnej odvádzať poistné, ak táto osoba neodviedla poistné vôbec alebo ak ho odviedla v nesprávnej sume. Ak suma dlžného poistného v úhrne je nižšia ako 3,32 eura, Sociálna poisťovňa dlžnú sumu nepredpíše.

15. Podľa § 172 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. predmetom nedávkového konania je rozhodovanie o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch, o poistnom v sporných prípadoch, príspevku na starobné dôchodkové sporenie v sporných prípadoch, o pokute, penále, povolení splátok dlžných súm poistného, príspevku na starobné dôchodkové sporenie, pokuty, penále, a o zaradení zamestnávateľa do nebezpečnostnej triedy.

16. Podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod 1. zákona č. 461/2003 Z. z. do pôsobnosti pobočky patrí rozhodovať v prvom stupni o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch.

17. Podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod 8. zákona č. 461/2003 Z. z. do pôsobnosti pobočky patrí rozhodovať v prvom stupni o poistnom a o príspevku na starobné dôchodkové sporenie.

18. Podľa § 179 ods. 1 SSP, ak správnu žalobu podá niekto, kto tvrdí, že mu rozhodnutie orgánu verejnej správy alebo opatrenie orgánu verejnej správy nebolo doručené, hoci sa s ním ako s účastníkom administratívneho konania malo konať (ďalej len „opomenutý účastník“), správny súd overí správnosť tohto tvrdenia a skutočnosť, či od vydania napadnutého rozhodnutia alebo opatrenia neuplynuli viac ako tri roky, a ak sú tieto podmienky splnené, uznesením rozhodne, že orgán verejnej správy je povinný doručiť opomenutému účastníkovi vo veci vydané rozhodnutie alebo opatrenie.

19. Podľa § 179 ods. 7 SSP, ak sa správny súd nestotožní s tvrdením opomenutého účastníka, vo veci ďalej koná.

20. Podľa § 461 SSP kasačný súd zamietne kasačnú sťažnosť, ak po preskúmaní zistí, že nie je dôvodná.

21. Žalobca podal správnu žalobu opomenutého účastníka tvrdiac, že rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Čadca č. 46572-1/2013-CA zo dňa 09.10.2013 mu nebolo riadne doručené. Krajský súd žalobu v zmysle § 98 ods. 1 písm. g/ SSP ako neprípustnú odmietol, keď dospel k záveru, že žalobca v žalobe napadol prvostupňové rozhodnutie, proti ktorému bolo možné podať riadny opravný prostriedok - odvolanie, čo žalobca v danom prípade nevyužil, a teda pred právoplatnosťou rozhodnutia nevyčerpal všetky riadne opravné prostriedky, ktorých použitie umožňuje osobitný predpis.

22. Z administratívneho spisu žalovanej mal aj kasačný súd preukázané, že žalobca sa podanou žalobou domáhal preskúmania prvostupňového rozhodnutia, voči ktorému nebolo podané odvolanie v správnom konaní, a teda nadobudlo právoplatnosť inak ako vyčerpaním riadnych opravných prostriedkov.

23. Kasačný súd sa tiež zaoberal žalobnými námietkami, podľa ktorých napadnuté rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu nebolo žalobcovi riadne doručené a nemohol proti nemu preto podať odvolanie.

24. Z administratívneho spisu žalovanej ako aj z nesporných tvrdení účastníkov súdneho konania

vyplýva, že žalobca bol účastníkom správneho konania a uvedené rozhodnutie mu Sociálna poisťovňa, pobočka Čadca doručovala doporučené na adresu bydliska v Poľskej republike. Zásielku s rozhodnutím prevzala na adrese žalobcu matka žalobcu. Žalobca mal za to, že takéto doručenie je právne neúčinné a rozhodnutie správneho orgánu mu malo byť doručované do vlastných rúk.

25. S takýmto právnym záverom sa však nemožno stotožniť.

26. Zákon č. 461/2003 Z. z. pozná doručovanie do vlastných rúk a tzv. „obyčajné“ doručovanie. Taxatívny výpočet rozhodnutí, ktoré je potrebné doručiť do vlastných rúk stanovuje § 212 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z..

27. Krajský súd správne dospel k záveru, že predmetné rozhodnutie pobočky žalovanej je rozhodnutím o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia, pre ktoré zákon doručovanie do vlastných rúk nevyžaduje.

28. Rozhodnutím o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia rozhoduje žalovaná a jej pobočky o tom, či účastník konania splnil zákonné predpoklady pre vznik, resp. zánik povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti podľa § 20 zákona č. 461/2003 Z. z. v sporných prípadoch, čo bol aj žalobcov prípad. Právnou otázkou, ktorú záväzne rieši takéto rozhodnutie je teda existencia či neexistencia samotného poistného vzťahu. Naopak, rozhodnutím o poistnom je napr. rozhodnutie o predpísaní dlžného poistného podľa § 144 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.. V takomto prípade však musí byť celkom zrejmé a nepochybné, že povinné sociálne poistenie vzniklo a trvalo, resp. stále trvá. Právnou otázkou, o ktorej sa rozhoduje takýmto rozhodnutím je výška poistného, ktoré je subjekt podľa § 128 zákona č. 461/2003 Z. z. povinný platiť a odvádzať.

29. Odlišnosť oboch právnych inštitútov je zrejماً tiež zo systematického členenia zákona č. 461/2003 Z. z., keď § 172 ods. 5 uvedeného zákona uvádza, že predmetom nedávkového konania je rozhodovanie o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch, ako aj konanie o poistnom v sporných prípadoch. Zákonodarca teda tieto dve konania rozlišuje. Obdobne ustanovenie § 178 ods. 1 určuje, že do pôsobnosti pobočky patrí rozhodovať v prvom stupni o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch a v inom bode, že do pôsobnosti pobočky patrí tiež rozhodovanie o poistnom.

30. Ide teda celkom zjavne o odlišné právne inštitúty, pričom zákon nevyžaduje pri rozhodnutiach o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia doručovanie do vlastných rúk. Je preto potrebné konštatovať, že žalobcovi bolo rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Čadca riadne doručené dňa 28.11.2013, kedy ho na adrese žalobcu prevzala osoba ochotná ho prevziať a odovzdať žalobcovi.

31. Pokiaľ ide o argumentáciu žalobcu rozhodnutím Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Sžsk/20/2017, kasačný súd poukazuje na tú skutočnosť, že v danom konaní sa kasačný súd meritórne nezaoberal ako zásadnou otázkou - otázkou doručovania rozhodnutí Sociálnej poisťovne o sociálnom poistení, ale otázkou, či je žalobca opomenutým účastníkom konania.

32. Na základe uvedeného dospel kasačný súd k rovnakým záverom ako krajský súd, a teda že žalobca nevyčerpal v správnom konaní všetky riadne opravné prostriedky, ktorých použitie mu umožňoval zákon o sociálnom poistení. Rozhodnutie pobočky Sociálnej poisťovne napadnuté žalobou nadobudlo právoplatnosť inak ako vyčerpaním riadnych opravných prostriedkov v správnom konaní. Takého rozhodnutia správne súdy v zmysle § 7 písm. a/ SSP nepreskúmajú. Krajský súd preto správne žalobu odmietol.

33. Vzhľadom na uvedené dôvody považoval kasačný súd kasačnú sťažnosť za nedôvodnú a rozhodol podľa § 461 SSP o jej zamietnutí.

34. Účastníkom kasačný súd náhradu trov kasačného konania nepriznal, pretože sťažovateľ nebol v

kasačnom konaní úspešný (§ 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP) a pre priznanie trov kasačného konania žalovanej nenastali okolnosti, za ktorých by bolo spravodlivé trovy požadovať (§ 168 v spojení s § 467 ods. 1 SSP).

35. Toto uznesenie kasačného súdu bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu n i e j e prípustný opravný prostriedok.